

Etnografski institut SANU

NAUČNICE U DRUŠTVU

Radovi sa konferencije održane od 11. do 13. februara 2020.
u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti u Beogradu

Urednice:

Lada Stevanović

Mladena Prelić

Miroslava Lukić Krstanović

Beograd 2020

Programski odbor konferencije *Naučnice u društvu*:

Akademik Vladimir S. Kostić, predsednik SANU

Akademik Nada Milošević Đorđević

Prof. dr Tanja Ćirković Veličković, dopisni član SANU

Prof. dr Ljubinka Trgovčević

Prof. dr Mirjana Rašević

Izdavač:

Etnografski institut SANU

Kneza Mihaila 36/IV, Beograd, tel. 011 2636-804

e-mail: eisanu@ei.sanu.ac.rs

<http://www.etno-institut.co.rs>

Za izdavača: Dragana Radojičić

Urednice:

Lada Stevanović

Mladena Prelić

Miroslava Lukić Krstanović

Recenzenti:

prof. dr Ljubinka Trgovčević

prof. dr Jelena Đorđević

dr Srđan Radović

Lektura i korektura (srpski jezik): Ivana Ralović

Prevod, lektura i korektura (engleski jezik): Obrazovni centar ILAS i autori

Dizajn korica: Dimitar Vuksanov

Priprema za štampu: Davor Palčić

Štampa: 4Print Studio

Tiraž: 300 primeraka

ISBN 978-86-7587-106-4

Zbornik Naučnice u društvu: radovi sa konferencije održane od 11. do 13. februara u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti u Beogradu, predstavlja jedan od rezultata projekta Položaj naučnica u društvu i na tržištu rada u Srbiji Etnografskog instituta SANU. Projekat je podržan u okviru Programa participacije Uneska 2018/2019.

SADRŽAJ

Predgovor	11
-----------------	----

I. NAUČNICE U/O DRUŠTVU

Dragana Popović	
Borba za osvojeno: istraživačice u prirodnim naukama . . .	19
Marijana Pajvančić	
Rodna ravnopravnost u nauci – jednake mogućnosti	
i posebne mere	29
Jelena Petrović	
Feministička teorija i praksa: (dis)kontinuirano	
prevazilaženje granica	41
Sanja Lazarević Radak	
„Patriotkinje, domaćice, majke i lepotice“:	
trivijalizacija vesti o naučnicama u Srbiji	51
Tatjana Rosić Ilić	
Moć, umrežavanje i prakse otpora rodnom režimu	
u polju naučnoistraživačkog rada	57
Daša Duhaček, Milica Miražić	
Rodna perspektiva u nastavi na Univerzitetu u Beogradu .	73
Jelena Čeriman, Irena Fiket	
Intra-family Engagement? A Study of Female Academic	
Staff at the University of Belgrade	89
Isidora Jarić	
Da li rod umanjuje karijerne potencijale žena	
u akademskoj profesiji? Studija slučaja polja	
visokog obrazovanja u Srbiji	99

II. NAUČNE DISCIPLINE I RODNA RAVNOPRAVNOST

Dubravka Đurić	
Ažinova škola poezije: konstrukcija istorije i budućnost <i>druge linije</i>	113
Olga Atanacković	
Žene u astrofizici	121
Senka Gavranov, Aleksandra Izgarjan, Slobodanka Markov	
Zastupljenost žena u STEM naukama: oblast matematike u periodu od 1980-ih do 2010-ih godina	131
Zorica Mršević	
Strategije akterki feminističke jurisprudencije	141
Vladislava Gordić Petković	
Vrednovanje ženskog stvaralaštva i kritičkog doprinosa žena u nauci o književnosti	155
Lada Stevanović	
Istorijska antropologija žena na Balkanu: metodologija i škola Svetlane Slapšak	163
Magdalena Sztandara	
Angažovanje na etnografskom terenu: pozicioniranje, identiteti i aktivnosti	171
Aleksandra Pavićević	
Da li u antropologiji postoje <i>ženske</i> teme? Prilog kritičkoj istoriji discipline	181
Svenka Savić	
Centar za rodne studije Univerziteta u Novom Sadu: doktorske studije	191

III. REGIONALNE I GLOBALNE PARALELE

Ana Luleva	
Does Gender Matter? Current Academic and Public Discourses in Bulgaria	213

Mirjana Prošić-Dvornić	
What Can Women Do: Making the Hidden Women's Culture Visible	221
Vladana Vukojević	
Gender Equality at Research and Higher Education Institutions in Sweden and Strategies for Achieving Equal Opportunities	233

IV. FEMINISTIČKO ZNANJE I OBRAZOVANJE KROZ ISTORIJU

Jelena Batinić	
Žensko pitanje, obrazovanje i jugoslovenska država u revolucionarnom periodu 1942–1953	255
Sanja Petrović Todosijević	
Socijalistička učiteljica – novo lice roda	263
Adriana Zaharijević	
Socijalizam i feminizam na <i>Istoku</i>: neobični slučaj Jugoslavije	273
Stanislava Barać	
Feminističke studije periodike u Institutu za književnost i umetnost	283
Jelena Milinković	
Savremeno proučavanje feminističkih časopisa: <i>Ženski pokret</i> (1920–1938)	293
Žarka Svirčev	
Centar za ženske studije između dva svetska rata	301
Ana Kolarić	
Feminističko znanje i pedagogija: ženska i feministička periodika u nastavi	309
Katarina Lončarević	
Feminističko znanje u visokoškolskom obrazovanju i naučnoj periodici	317

V. BITI NAUČNICA: INTERPRETACIJE

- Svetlana Slapšak
Bolje nacista nego žena: neki vidovi namernog zaboravljanja Anice Savić Rebac 333
- Ivana Bašić
Ksenija Atanasijević – autoportret u portretima 343
- Ivana Pantelić, Dragomir Bondžić
Život i rad Smilje Kostić-Joksić (1895–1981) profesorke Medicinskog fakulteta u Beogradu 351
- Margareta Bašaragin, Draga Gajić
Dr Margita Hercl (1900–1942): antifašistkinja i lekarka 361
- Gordana Stojaković
Palimpsest o Ani 373
- Sanja Kojić Mladenov
Marica Radojčić: naučnica i umetnica 391
- Ervina Dabižinović
Mileva Filipović – začetnica rodnog diskursa u Crnoj Gori 401
- Larisa Orlov Vilimonović
Između Lete i Mnemosine: slučaj jedne (ne)zaboravljene vizantološkinje 409
- Selena Rakočević, Mladena Prelić
Sestre Janković: pionirski rad na polju etnokoreologije .. 421
- Sonja Radivojević
Biti žensko u srpskoj tradicionalnoj i savremenoj kulturi: etnografski rad Miroslave Malešević kroz prizmu rodnog pitanja 431

VI. ZAVRŠNI OSVRT

Miroslava Lukić Krstanović

Biti žena u nauci – naučnica: problemi i perspektive.

O projektu Etnografskog instituta SANU pod

pokroviteljstvom Uneska 443

Centar za ženske studije između dva svetska rata

Teorijsko-praktični aspekt i inicijative časopisa *Ženski pokret* i njegove saradničke mreže posmatraju se kao centar međuratne feminističke kontrajavnosti koji je bio posvećen afirmaciji naučnica i njihovog rada. Ukazuje se na nekoliko aspekata delovanja u tom kontekstu: promocija naučnih uspeha žena, polemičke reakcije na stereotipne predstave o naučnicama, utemeljivanje teorijsko-naučnog diskursa orodnjenog znanja i razvijanje alternativnih obrazovnih praksi, odnosno strategija širenja feminističkog znanja.

Ključne reči: *Ženski pokret*, naučnice, ženske studije, feminističko znanje, obrazovanje.

Časopis *Ženski pokret* (1920–1938) pokrenut je kao organ Društva za prosvetavanje žena i zaštitu njenih prava koje je osnovano u Beogradu 1919. godine.¹ Ideološku poziciju i diskurs, kao i značaj *Ženskog pokreta* precizno je predočila Stanislava Barać:

Stojeći na pozicijama radikalnog građanskog feminizma, sa povremenim taktiziranjima i odstupanjima odnosno unutrašnjim razilaženjima, časopis *Ženski pokret*, kao najdugotrajniji kontinuirani ženski/feministički periodik između dva svetska rata, predstavlja središnju instituciju feminističke kontrajavnosti u tome periodu. On je ujedno i prvi teorijski usmeren feministički časopis na jugoslovenskim jezicima, što takođe određuje njegovu vodeću ulogu u (razuđenoj) feminističkoj kontrajavnosti, ali i umanjuje prisustvo ovog časopisa u široj ženskoj čitalačkoj publici (Barać 2015, 132).

Na programsku ozbiljnost časopisa, koju osvedočava i razvijen teorijski diskurs, upućuje i njegov saradnički krug. Saradnice časopisa su bile intelektualke i naučnice koje su u formi studija, eseja, članaka i kritičkih beležaka diskutovale različite probleme koje je feministički pokret nastojao problema-

¹ Časopis *Ženski pokret* digitalizovan je 2019. godine u saradnji Instituta za književnost i umetnost i Narodne biblioteke Srbije. Digitalna arhiva časopisa dostupna je na sajtu Narodne biblioteke i na sajtu institutskog projekta posvećenog časopisu *Ženski pokret* kojim rukovodi dr Jelena Milinković – <https://www.zenskipokret.org/arhiva/>

tizovati i rešiti.² Među brojnim pitanjima koja su privlačila pažnju *Ženskog pokreta* bila je i pozicija naučnice u društvu, odnosno inicijative i pregnuće da se naučni rad žena afirmiše. Ovu praksu časopis, odnosno njegova saradnička mreža je realizovala na nekoliko planova: (a) promocijom naučnih uspeha žena, (b) polemičkim reakcijama na stereotipne predstave o naučnicama, (c) utemeljivanjem teorijsko-naučnog diskursa orodnjenog znanja i (d) razvijanjem alternativnih obrazovnih praksi, odnosno strategija širenja feminističkog znanja.

Tokom skoro dvodecenijskog izlaženja časopis je donosio vesti o uspesima žena, njihovom postavljanju za docentkinje i profesorke širom evropskih univerziteta. Pored sažetih predstavljanja u beleškama, život i rad naučnica je izlagan i u dužim formama. Tako je biografija Sonje Kovaljevske štampana u četiri nastavka (*ŽP* 1922, sv. 11/12, 335–344, 1923, sv. 2, 65–70, sv. 4, 178–180, sv. 5, 213–216), a o životu i radu Marije Kiri je pisano u dva navrata u opsežnijim formama (*ŽP* 1923, sv. 3, 121–129, sv. 4, 164–170; *ŽP* 1923, sv. 9/10, 385–387), kao i o radu istraživačice Aleksandre David-Nel (*ŽP* 1925, sv. 3, 91–93). Naučni rad žena predstavljan je u najfeminističkim periodičnom žanru epohe, *žanru ženskog portreta* (v. Barać 2015, 26).

Svakako najznačajniji akademski uspeh koji je ispraćen na stranicama *Ženskog pokreta* je izbor dr Ksenije Atanasijević na mesto docenta Beogradskog univerziteta 1924. godine. Tom prilikom je priređen mali temat posvećen naučnici i prvi put je uključena fotografija u časopis. Retke fotografije objavljene u časopisu imale su funkciju isticanja portreta i vrednosti koje on implicira, a izbor dr Atanasijević za docentkinju svakako je izuzetan događaj u tadašnjoj akademskoj (i široj) javnosti. Fotografijom je istaknuto ono što su članci naglašavali, a to je postavljanje novoizabrane docentkinje za uzor, model *nove žene* čiji identitet je časopis nastojao da oblikuje i promovira. S tim u vezi Stanislava Barać konstatuje da „za radikalni građanski feminizam i za radikalnu feminističku kontrajavnost oličenje nove žene bila je, dakle, mlada naučnica, intelektualka koja je dokazala intelektualnu ravnopravnost žena sa muškarcima“, dodajući „za urednice *Ženskog pokreta* podjednako je bila važna činjenica da je Ksenija Atanasijević javna radnica, angažovana intelektualka koja svoje delovanje nije ograničavala na akademsku oblast i karijeru“ (Barać 2015, 140–141).

Akademski karijera žena bila je predmet i teorijskih rasprava. Jedan od prvih tekstova iz tog korpusa je tekst Pauline Lebl Albale „Mogu li žene doći na univerzitetsku katedru“. Autorka je ukazala na neravnopravan tretman

² Više o koncepciji, uređivačkim politikama i sadržaju časopisa *Ženski pokret* vid. Малешевих 1989; Барач 2015; Милинковић и Свирчев 2019.

muškaraca i žena nakon svršetka studija tokom kojih žene steknu pogrešan utisak da imaju jednake šanse za naučni rad kao i njihove kolege. Autorka je ukazala i na preovlađujući stereotip da ženi ne leži nauka na srcu, koji je opovrgla navodeći naučna postignuća žena. Lebl Albala je istakla i privilegije koje muškarci, „mladi koji mnogo obećavaju“, imaju i na praktičnom planu, a koje umnogome olakšavaju naučni rad: „daju im se odsustva, šalju se na strane univerzitete, oslobađaju se zamornog školskog i drugog kancelarijskog rada i postavljaju na mesta po bibliotekama tako mirnim i podesnim za naučni rad“ (Лебл Албала 1921, 109). Autorka nije propustila da skrene pažnju i na politiku univerzitetskog zapošljavanja koja daje prednost nedovoljno kompetentnom muškarcu u odnosu na ženu izvrsnih kompetencija.

Deceniju kasnije u tekstu koji promišlja svrhu postojanja Udruženja univerzitetski obrazovanih žena, profesorka Julija Bošković je, polazeći od konstatacije da „živimo u vremenu i sredini, koja još uvek nije priznala ženi jednako pravo i sposobnost u intelektualnom radu kao i muškarcu“, takođe ukazala na neprihvatljiv tretman žena u akademskom svetu, te da je Udruženje univerzitetski obrazovanih žena udruženje koje je do tada izazvalo najveći odijum u društvu, odnosno javnosti (Bošković 1932, 141). Ističući nacionalnu i internacionalnu saradnju, te pružanje materijalne i moralne pomoći kao načelo i svrhu rada udruženja radi osnaživanja i podsticanja naučnog delovanja žena, profesorka Bošković sugestivno formuliše idejnu osnovu rada Udruženja:

Ono treba da je kao neki mali, no vrlo dobar laboratorij u kome se svesno i ozbiljno proučavaju razni problemi prošlosti i sadašnjosti. Da je kao strogi seminar, u kome se detaljno ispituju različita naučna pitanja. Da je kao idealna zajednica u kojoj se obrazuju specijalisti za razna socijalna pitanja (Bošković, 142).

Upravo se diskurs i angažman saradnica *Ženskog pokreta* može okarakterisati na način na koji je Julija Bošković odredila rad Udruženja univerzitetski obrazovanih žena – kao laboratorij, seminar i zajednica. Stručnjakinje iz različitih oblasti, pravnih nauka, historiografije, sociologije, antropologije, bibliotekarstva, filozofije, medicinskih nauka, pedagogije (itd.), svojim priložima u časopisu doprinosile su ne samo ideji prosvetavanja ženske čitalačke publike ili zadovoljavanju intelektualne radoznalosti određenih čitateljskih krugova, već su borbeno stupile u diskurzivnu arenu svoje epohe, izazivajući dominantno znanje putem kojeg se legitimise dominacija patrijarhata. Taj interdisciplinarni korpus tekstova osvedočava napore autorki da oponiraju meritornom znanju koje se širilo sa univerzitetskih katedri i njihovih mi-

kroinstitucija u javnoj sferi u kojima je ženama bilo ograničeno delovanje, a naročito delovanje i pisanje sa feminističkih pozicija. Utemeljujući se u domaćoj i u internacionalnoj epistemičkoj i kritičkoj zajednici, ili pak temeljno promišljajući njena iskustva, osvetljavajući marginalizovano znanje oblikovano iz ženske perspektive, istraživanja ovog toka su bila usmerena ka *stvaranju znanja* čija je osnovna pretpostavka ogoljavanje mehanizama konstrukcije rodnih politika oblikovanih sa maskulinističkih pozicija.

Ženski pokret pruža uvid i u alternativne, odnosno vaninstitucionalne naučno-obrazovne prakse koje su feministički angažovane intelektualke praktikovale u periodu između dva svetska rata u Kraljevini SHS/Jugoslaviji. Te prakse su bile odgovor na nemogućnost da se problemski korpus „ženskog pitanja“ legitimiše u akademskoj zajednici u kojoj su delovale ili nastojale da deluju. Tako su na stranicama *Ženskog pokreta* redovno štampana predavanja koja su držale njene članice ili predavanja po pozivu koja su držana u mnogim centrima *Ženskog pokreta* širom Kraljevine. Predavanja i diskusione grupe verovatno predstavljaju središnju mikroinstituciju povezivanja, širenja znanja i mobilizacije (budućeg) članstva. Na jednu od njihovih specifičnosti ukazala je sama uprava u kratkom obaveštenju prilikom donošenja odluke da se organizuju Drugarski sastanci *Ženskog pokreta*:

U želji da dođe u tešnju vezu sa svima svojim članicama, kao i ostalim ženama koje interesuje rad Ženskog Pokreta, uprava je odlučila, da u svome klubu priredi niz drugarskih sastanaka, na kojima bi se razmatrale, rasvetljavale i određivale ideje vodilje Ženskog Pokreta.

Na tim sastancima, koji će se održavati svake subote, jedna od članica uprave, izložiće u kratko jedno od glavnih feminističkih pitanja, a zatim će se o istom pitanju povesti opšta diskusija (ŽP 1926, sv. 1/2, 44).

Teorijsko-praktični aspekt delovanja *Ženskog pokreta*, naročito ideja Drugarskih sastanaka, približava se docnijim postavkama feminističke pedagogije koja, rečima Ane Kolarić, „teži (pre)ispitivanju i preoblikovanju takozvanog legitimnog znanja“ i čiji su osnovni principi, odnosno problemi osnaživanje, iskustvo i zajednica (Kolarić 2018, 60, 61). Diskutujući svaki princip ponaosob, Kolarić ukazuje na ideje koje oblikuju feminističku učionicu: demokratičnost i podela odgovornosti, važnost uvažavanja ličnih iskustava svih sudeonika u obrazovnom procesu i njihova ravnopravna participacija u kritičkom procesu u cilju formiranja zajednice onih koji uče i misle. Nadasve, „feministička pedagogija, oni i one koji je praktikuju, obrazovni proces i znanje vide pre svega kao sredstva za delovanje i društvenu promenu“ (Kolarić

2018, 61), što je i glavni cilj delovanja *Ženskog pokreta* i njegove saradničke mreže. Drugarski sastanci, koji i svojim nazivom impliciraju horizontalno širenje znanja i važnost učestvovanja svih zainteresovanih strana u procesu *razmatranja, rasvetljavanja i određivanja* problema, kao i etiku feminističkog prijateljstva koja se oslanja na zajedništvo, saradnju i solidarnost, odražavaju duh feminističke učionice. Feminističkoj učionici *Ženski pokret* se približava i, na primer, namerom uredništva da objavljuje i radove učenica srednjih škola koji odgovaraju časopisnoj koncepciji, negovanjem i objavljivanjem polemičkih reakcija i rasprava artikulisanih sa različitim stanovišta, te, možda i najinkluzivnijim brojem časopisa (*ŽP* 1935, sv. 7/9), polifonijski koncipiranim tematom o političkim pravima žena u kojem su reč dobile predstavnice *Ženskog pokreta*, radnice u poljima, fabrikama, radionicama, zaposlene u školama, bankama, kancelarijama i državnim nadležstvima, žene slobodnih poziva, majke, domaćice i omladinke.

Pored objavljenih predavanja ili obaveštenja o predstojećim predavanjima, *Ženski pokret* pruža uvid i u druge strategije širenja znanja i stvaranja saradničkih mreža. Naučna produkcija žena praćena je i promovisana u kritičkim beleškama. Organizovanje tematskih izložbi i izveštavanje o njima još su jedan vid promocije i povezivanja žena. Izrada bibliografija (autorskih, predmetnih) i formiranje feminističke biblioteke u sedištima *Ženskog pokreta* bile su važne strategije ne samo izgradnje kulture sećanja, već i sistematizacije znanja i doprinos većoj vidljivosti autorki. Sam *Ženski pokret* takođe je razvio sopstvenu izdavačku delatnost, ali je pratio i delatnost ženskih izdavačkih kuća u zemlji i inostranstvu. U časopisu se redovno izveštavalo o putovanjima i susretima saradnica, kao i o gostovanjima međunarodnih feministkinja. Redovno su donošene informacije o značajnim feminističkim projektima u svetu čiji je cilj bio prikupljanje, očuvanje i promocija ženskog naučnog i umetničkog stvaralaštva (biblioteke, bibliografije, knjižare, legati, feministička arhiva).

U međuratnom periodu *Ženski pokret* je predstavljao centar tadašnje feminističke teorijske misli i prakse. Razgranate teorijsko-praktične inicijative u naučno-obrazovnoj sferi izrazito su obeležje međuratne feminističke kontrajavnosti koje će biti reaktuelizovano devedesetih godina, osnivanjem centara za ženske studije, najpre u Beogradu, a potom i u Novom Sadu, koje ni danas nisu izgubile na relevantnosti. Tako je beogradski Centar za ženske studije sebi postavio za ciljeve promovisanje vaninstitucionalnog/alternativnog i demokratskog obrazovanja koje polaznicama/ima obezbeđuje aktivnu ulogu u stvaranju atmosfere ravnopravnosti i poštovanja razlika, te promovi-

sanje kulture različitosti i dijaloga, kako je to navedeno u Statutu.³ Ove ciljeve Centar je ostvarivao i ostvaruje preko svojih (neakreditovanih) obrazovnih programa u oblasti rodnih studija i ljudskih prava, organizovanjem predavanja, tribina, konferencija, putem izdavačke delatnosti i uspostavljanjem saradnje širokog raspona.⁴ Ove spone osvedočavaju brojne feminističke kontinuitete na ovim prostorima i, nadalasve, etiku delovanja kojoj je feministička zajednica posvećena od svojih početaka.

Literatura

- Бараћ, Станислава. 2015. *Феминистичка кониџрајвносиџ. Жанр женскоџ иорџџреџџа у срџскоџ иџриодици 1920–1941*. Београд: Институт за књижевност и уметност.
- Бошковић, Јулија. 1932. „Raison d’être удружења универзитетски образованих жена“. *Женски иокреџџ* 13 (10): 141–143.
- Коларић, Ана. 2018. „Feministička pedagogija i studije književnosti“. U *Feministička teorija za sve*, ur. Adriana Zaharijević i Katarina Lončarević, 57–75. Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu.
- Лебл Албала, Паулина. 1921. „Могу ли жене доћи на универзитетску катедру“. *Женски иокреџџ* 2 (4): 107–109.
- Малешевић, Мирослава. 1989. „Буржоаски феминистички покрет у Југославији – или о негирању једне традиције“. *Гласник Еџџноџрафскоџ инстџџиџуџџа САНУ* 38: 83–104.
- . 2007. *Žensko: etnografski aspekti društvenog položaja žene u Srbiji*. Beograd: Srpski genealoški centar.

³ Statut Udruženja Centar za ženske studije dostupan je na https://www.zenskestudie.edu.rs/images/pdf/Statut_Zenske_studije.pdf

⁴ Godine 2015. na Fakultetu političkih nauka u Beogradu je akreditovan Master program studija roda, kojem podršku pruža Centar za studije roda, jedan od naučno-istraživačkih centara FPN-a i biblioteka Centra za ženske studije. Članice Centra za ženske studije saraduju sa kolegamicama i kolegama na realizaciji ovog programa. Takođe, na pojedinim fakultetima u Srbiji, na sva tri nivoa akademskih studija, studentima su dostupni predmeti iz oblasti feminističkih istraživanja i studija roda. Iako je odnos institucionalnog i neformalnog obrazovanja složen i iziskuje posebno razmatranje, ovu akademsku praksu možemo posmatrati i kao ostvarenje ciljeva koje su sebi postavile i naučnice i aktivistkinje *Ženskog pokreta*. (Za više detalja o akreditovanim kursevima studija roda na Univerzitetu u Beogradu videti rad Duhaček, Miražić u ovom *Zborniku*, a za detalje o doktorskim, master, magistarskim i specijalističkim studijama na Univerzitetu u Novom Sadu, u ovom *Zborniku* piše Svenka Savić, prim. ur.)

Милинковић, Јелена и Жарка Свирчев. 2019. „Женски покрет (1920–1938): политика текста и контекста“. Предговор у *Женски покрет (1920–1938): библиографија*, ур. Јована Пољак и Оливера Иванова, 7–29. Београд: Институт за књижевност и уметност.

Женски покрет: ордан Друштва за просвећивање жене и заштити њених права (Поднаслов од 1927. *Ордан Алијансе женских покрета у Краљевини СХС*; од 1932. *Ордан Алијансе женских покрета у Краљевини Југославији*), Београд: Друштво за просвећивање жене и заштиту њених права, 1920–1938.

Žarka Svirčev

INSTITUTE FOR LITERATURE AND ARTS, BELGRADE

The Centre for Women's Studies between the Two World Wars

The paper will present the alternative, that is to say non-institutional, academic and educational practices of intellectuals who engaged with feminism in the period between the two World Wars in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes / Yugoslavia. These practices were a response to the failure to legitimise the problematic corpus of the “women’s issue” in the academic community in which they acted or sought to act. The focus of the research is *Women’s Movement* magazine (1920–1938). The journal represents one of the key institutions of the feminist counterpublic in the Kingdom, and one of its constituent features is the academic discourse and collaborative circle to which prominent female scholars of that era belonged. The journal reported on the activities of members of the Association of University Educated Women, as well as other associations in which women academics worked, and transmitted their articles, studies, and essays. Based on the material provided by *Women’s Movement*, the representative intellectual preoccupations and research interests of female scholars emerging from feminist positions can be distinguished – this interdisciplinary corpus attests to the persecution of female academics in order to oppose the meritorious knowledge that was spreading from university departments and their microinstitutions in the public sphere. Based on both domestic and international epistemic and interpretative communities, and reflecting thoroughly on their experiences, research into this movement is directed towards the creation of knowledge, and how their achievements transcend the context in which they originated, still being current today. *Women’s Movement* provides further insight into strategies for disseminating knowledge and creating collaborative networks (public lectures, focus groups and seminars with well-defined discussion topics and references), promoting each other through critical texts and presentations (drafting bibliographies, publishing, holding thematic exhibitions, etc.).

Keywords: *Women’s Movement* (*Ženski pokret*), women scientists and scholars, women’s studies, feminist knowledge, education.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

305-055.2(082)
001:929-055.2(082)

НАУЧНА конференција Научнице у друштву (2020 ; Београд)

Naučnice u društvu : radovi sa konferencije održane od 11. do 13. februara 2020. u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti u Beogradu / urednice Lada Stevanović, Mladena Prelić, Miroslava Lukić Krstanović. – Beograd : Etnografski institut SANU, 2020 (Beograd : 4print studio). – 456 str. : graf. prikazi, tabele ; 24 cm

Na spor. nasl. str: Women scholars and scientists in society. – „Zbornik ... predstavlja jedan od rezultata projekta Položaj naučnica u društvu i na tržištu rada u Srbiji Etnografskog instituta SANU. Projekat je podržan u okviru Programa Participacije Uneska 2018–2019.“ —> str. 5. – Radovi na srp. i engl. jeziku. – Tiraž 300. – Str. 11–15: Predgovor / Urednice. – Napomene i bibliografske reference uz radove. – Bibliografija uz svaki rad. – Summaries.

ISBN 978-86-7587-106-4

- a) Жене – Наука – Зборници
- b) Научнице – Дискриминација – Зборници

COBISS.SR-ID 29027849